TEOZOFIJA

ZAGREB JUGOSLAVIJA

GODINA VI. 1933. BROJ 1.

Sadržaj:

Contents:

Aspiracija

Budi strpljiv, kad te okolina ne razumije.
Budi miran, kad drugi u svojoj gorljivosti zaborave poziv bratstva.
Budi dobrostiv, kad drugi nastoje, da te povuku dolje, došaptavajući ti razne neistinite i zlobne pripovijesti.
Budi nepristran, kad te nesnošljivost drugih uvijek iznova pogodi.
Budi tih, kad te nepravednost oštrih jezika nagoni na oštar govor.
Budi jak u vrijeme, kad tvoji prijatelji kolebaju u vjeri i zataje.
Nastoj, da vidiš, kad ostali ne mogu da vide.

Ove stvari čine nas ljudima i vode nas bliže onom svijetu gdje borave Majstori, promatrajući mirnim pogledom svijet u potpunom uvjerenju, da će Njihov plan ipak nadvladati.

Naša prilika

Napisao Geoffrey Hodson.

Čitajući povijest prvih godina našega Društva,... napose prva godišta časopisa »The Theosophist«, posebno sam primjetio, kako se velika pažnja posvećuje odnosu između Majstora i Društvenih članova. U jednom članku o učeništvu, — koji je sigurno ispirirao, iako ga nije napisao sâm Majstor, — jasno je izneseno, da svatko, tko postane iskrenim i radljivim članom Društva, postaje i pokusnim učenikom Majstorâ i ulazi u dohvat Njegove svijesti. To znači, da su vas i mene i svakoga od nas, koji se nalazi u vanjskom Bratstvu Teozofskoga Društva, zamjetili Majstori i da nas Oni poznaju. Sve ostalo ovisi samo o nama. Veza, koja je time nastala, može ostati nepromijenjena, ili može da raste snagom i svijetlom i da nas — ako to svojim radom i životom zavrijedimo — dovede u neposrednu blizinu i svetu nazočnost našega Majstora.

Za mene nema veće povlastice, ni veće inspiracije, nego što je ova nada, ova sigurnost, da mogu, — živeći i radeći u ovom vanjskom svijetu, — naći put do srca nutarnjega svijeta,... put do nogu Majstorovih. Mnogo ih ima, koji su se uvjerili o istinitosti ove tvrdnje, koja je bila postavljena u prvim godinama Društvenoga života i koji su doživjeli, da su licem u lice gledali Majstore. Budemo li zdušno i predano radili, možemo i mi to isto doživjeti.

Gledati licem u lice jednomu od Starije Braće,... neposredno i kod pune svijesti gledati u Njegove oči, koje su tako pune snage milosrđa,... vidjeti Njegovu pojavu, koja je tako veličanstvena, dok Mu je saobraćaj neoposivo ljubezan,... sa Njegovom privoljom i pod Njegovim vodstvom predati svoj sadašnji, kao i sve buduće živote služenju svijeta,... sve su to povlastice, čija se vrijednost ne može pravo ocijeniti.

Ovakovo iskustvo mijenja čitav naš život,... ono mijenja čitav razvitak Egosa i silno ga ubrzava. Ovo ubrzavanje Egova razvitka počinje onim časom, kad pristupimo Društvu, a onoliko, koliko radimo za njegove ciljeve,... koliko pročišćujemo svoju prirodu i uklanjamo njezine grube, sebične, nečiste i lične osobine i na taj način sve više postajemo čisto nelični... onoliko postajemo vrijedni i podobni, da stupimo u užu nutarnju vezu sa Majstorom i time budemo provodnicom za Njegovu snagu, kojom On prosvjećuje, blagoslivlje, nadahnjuje i uzdiže svijet.

Za mene je to jedini život, koji je vrijedno živjeti. Sve ostale vrsti života, u poredbi sa ovim, čine mi se kao smrt, jer osim svijetla, koje sja sa lica Majstorova, nema drugoga svijetla za mene i spiritualno svijet za mene leži u tami.

Srećom su nam svi Majstori blizu. U ovim teškim časovima koje proživljujemo Oni neprekinuto promatraju svijet i traže muževe i žene, koje bi mogli pozvati da sarađuju s Njima kod pružanja pomoći svijetu. A to je, evo, prilika koja se i nama pruža.

Svijet se danas nalazi u teškoj krizi... sa sviju strana prijete velike pogibelji i mi možemo sebi lako zamisliti, da Veliko Bijelo Bratstvo ulaže svu svoju snagu u to, da svijet spasi od velike katastrofe i da u današnji kaos unese red. Pri tomu su im potrebni saradnici i Oni ih traže svuda u svijetu, a napose u našem Društvu. Svakoga od nas Oni proučavaju i procijenjuju i svakoga zaposluju onoliko koliko Im mi to omogućujemo i to je evo naša velika prilika.

Ovaj sadašnji naš život može za svakoga od nas biti velik, prosječan ili neznatan. Ako prihvatimo i iskoristimo ovu teozofsku priliku, koja nam se pruža, on će sasvim sigurno biti velik, jer služeći onim Velikima, automatski preuzimamo na sebe nešta od Njihove veličine. Mnogi su već pitali, kako se može naći put do Njih? Njihov je odgovor uvijek samo jedan: — »Možete nas naći, ako radite u Teozofskom Društvu!« Muž ili žena, koji su duhovno probuđeni i imaju osjećanja i razumijevanja za patnje i potrebe svijeta, mogu svojom saradnjom znatno pridonijeti, da se današnja bijeda i nevolja ublaži, a time mogu i izvanredno ubrzati svoj lični napredak u ovoj inkarnaciji.

Spiritualni Osnovi Mira

Govor g. J. H. Cousins-a. D. Litt., održan u Ženevi u oktobru 1932. prigodom zasjedanja Lige Naroda.

Uzroke današnje internacionalne nestabilnosti i stalne bojazni pred novim svjetskim ratom moramo tražiti mnogo dalje unatrag, nego što je rat od god. 1914. Ti su uzroci zabilježeni u historiji čovječanstva, ali njihovo korjenje leži u čovječjoj prirodi. Nešto Rat, a još više Mir podali su im u modernim okolnostima novu tehniku i veći opseg. Time, što oni narodi, koji su nominalno dobili rat, nisu bili podobni, da se uzdignu iznad nacionalne sebičnosti i brige za budućnost i da porade za trajni mir, priznavajući i organizirajući jedinstvo čovječanstva, umjesto da ga razjedinjuju, ratni je duh momentano izgubio izgled otvorenog konflikta i poprimio masku nominalnog mira. Odnos prijatelja i neprijatelja, koji je postojao prije i za vrijeme rata, pretvoren je poslije rata u odnos pobjednika i pobjeđenoga.

Danas imamo svuda po svijetu ratove i ratne opasnosti, dok u »glavnom gradu čovječanstva«, u Ženevi vlada nemoćnost i uslijed toga pesimizam. Nakon dvanaestgodišnjeg rada Lige Naroda, — u kojoj je kako se govori, mnogo protumirovnih simptoma bilo prividno zabašureno, — ništa spomena vrijedna nije učinjeno, da se iskorijene i unište uzroci konfliktâ.

Nisam pesimista — i to s jedne strane zato, jer sam rođen sa optimističkim temperamentom, a s druge strane zato, jer sam vidio primjere nepokolebljivog mira u životu individua i jer znam, da bi se takav mir mogao ostvariti i u kolektivnom životu čovječanstva. Ali ja se ipak pridružujem onim pesimistima, koji tvrde, da se ništa drastična i trajna ne može očekivati od onih, pa i najradikalnijih »rezolucija« raznih grupa, koje danas rade u Ženevi i oko nje. Razlog, zašto u tom pogledu pristajem uz pesimiste, leži u tom, jer vidim, da se ovom problemu mira na zemlji pristupa iz upravo protivnog smjera, nego što bi bilo potrebno, naime iz smjera običnih vanjskih faza čovječjih odnosa i aktivnosti, umjesto, da mu se pristupa iz smjera nutarnjih impulza i uzroka, iz kojih nastaju vanjske akcije. Svjetski mir je onemogućen, a možda i uništen, tako zvanim političkim i ekonomskim **realizmom**, a može biti potpuno ostvaren i osiguran samo spiritualnim **idealizmom**, provedenim u djelo.

Ova moja dogma, uviđam, zahtjeva definiciju i obrazloženje. Mi joj se možemo približiti putem analogije.

U svim fenomenima života možemo ustanoviti stepene supstance i akcije od najgrublje do najfinije. S gledišta finoga, grubo je realno; s gledišta gruboga, fino je spiritualno. Materijal, iz kojega je načinjen muzički instrumenat je grub u poredbi sa zvucima, što ih on proizvodi; zvuci pak, kao takovi, su grubi u poredbi sa onim efektima, što ih oni proizvode u svijesti slušača, budući da su ovi spiritualne prirode. Grubost ili realizam pripadaju detaljima života;... finoća ili spiritualnost pripadaju jedinstvenosti života. Grubost je razrađena i kompleksna; finoća je jednostavna. Put napretka put do Mira vodi od gruboga finomu,... od jedinicâ, preko skupnosti, do jedinstva.

Promotrimo još jednom analogiju, da uzmognemo shvatiti značenje spiritualnog idealizma i kako se on ima primjeniti u našem nastojanju oko svjetskog mira: Dok jedinstvena volja čovječjeg individua (životna volja, koja je spiritualna u poredbi sa grubim fizičkim tijelom) upravlja pojedinim voljama stanicâ u vanjskom nosiocu svijesti, tako dugo fizičkim tijelom vlada mir. Fizička bolest, t. j. ratno stanje u fizičkom tijelu nastaje, kad se jedna ili druga biološka volja digne protiv ostalih voljâ, kao i protiv životne volje individua.

Isto tako misli, kojima ne vlada neka viša i jača volja, vode do sloma mentalnog mira kod individua, kao i kod grupe. Nedisciplinirani i neobuzdani osjećaji vode do zločina, histerije i ludila. S druge strane individui sa oprečnim temperamentima i različitim duševnim i osjećajnim nadarenostima mogu među sobom živjeti mirnim životom pod sjedinjujućom snagom zajedničke svrhe, koja je za realizam njihovih zasebnih nadarenosti zajednički spiritualni ideal. Kućni realizam, t. j. naglašivanje vanjske odijeljenosti umjesto nutarnjeg jedinstva vodi do rastave braka.

Sve te analogije vode nas u sferu internacionalnih odnosa. Internacionalni realizam proizveo je brojne paktove između pojedinih naroda, kojima se, računajući samo s neposrednim okolnostima, želi onemogućiti rat. Jedna grupa američkih država nastoji

da uspostavi mir između Bolivije i Urugvaja realističkom metodom, koja se sastoji u tom, da se nakon sklopljenog primirja sačeka i vidi, tko će prvi od obih protivnika započeti neprijateljstva i time postati napadač. Koliko je meni poznato, nitko nije predložio, da se ovaj spor između dva susjeda, koji govore istim jezikom i pripadaju istoj vjeroispovjesti, riješi jednostavnom idealističkom metodom tako, da se ove dvije države proglase jednom i da tako sporno područje Chaco pripadne toj jedinstvenoj državi t. j. bude vlasništvo i jedne i druge od danas zaraćenih država.

Međutim, internacionalni realizam čeka na napadača isto tako, kao što i u Evropi čeka, — ali ne samo čeka, nego se i sprema, — na »slijedeći rat«. Paktovi, potpisani u historičkim dvoranama sa glasovitim naliv-perima, postali su tragičnom šalom,... papirnatim prozorima, koji bi imali služiti kao zaštita protiv prijeteće tuče neobraćenih misli i osjećaja.

Njemačka se grozi, da ne će poštivati Versailles-ski mirovni ugovor radi toga, jer one države, koje su joj taj ugovor nametnule, nisu ispunile svoja obećanja u pogledu razoružanja.

Japan bezobzirno krši Ustav Lige Naroda, čiji je član, vodeći rat, — nenavješten, dakle neoficielan! — sa jednim sučlanom Lige. Ostali članovi Lige marljivo proizvode (i prodavaju svojim sučlanovima!) ratno oružje za kopno, more i zrak, jer znaju, da će se Kelloggov Pakt sa njegovim svečanim zavjetom o izbjegavanju rata rasplinuti kao dim, čim koja od evropskih država kakvim izvanrednim događajem bude ponovo dovedena u ludačko divljaštvo fizičkog konflikta.

Pa ipak evropski narodi, koji se nalaze najbliže mogućnosti konflikta, nazivaju se sljedbenicima Krista, onoga Krista, koji je u svojoj Besjedi na Gori jasno izjavio, da su spiritualni osnovi mira: milosrde, blagost, čistoća motiva i miroljubivost i koji je, kao najveću zapovijed proglasio: — »Ljubi bližnjega svoga, kao samoga sebe!« Japan pak ispovijeda, da slijedi Buddhu, koji je propovijedao Zakon **ahimsâ** (bezazlenosti) kao osnov mirnoga života.

Opasnoj grožnji, koja prijeti tako zvanoj civilizaciji, a koja se krije u ciničnom licemjerstvu političkog realizma, ne možemo suprotstaviti samo neodređene sentimentalnosti. Mi joj možemo suprotstaviti samo **djelotvorni spiritualni idealizam**, to jest akciju, koja spontano proizlazi iz životnog naziranja, koje vidi bitno jedinstvo čovječanstva ispod odijeljenosti, nastale utjecajem vremena i prostora u davnoj prošlosti, a podržavane sve do današnjeg dana gramžljivošću, strahom i ambicijom i koja videći to jedinstvo, upravlja prama njemu individualnu i grupnu organizaciju.

To je »savjet savršenosti«, ali to je i jedini savjet, koji svijetu može donijeti konačno savršenstvo Mira. Mir se ne može ostvariti oficielnim i visoko-stručnim nadziranjem vanjskih i odijeljenih aspekata života, ali njegovo se ostvarenje može ubrzati, ako se oni, koji osjećaju valjanost i ispravnost gornjega savjeta, ozbiljno, sa razumijevanjem, a bez kompromisa i bez oklijevanja late zadaće, da u sebe same, kao i u druge ljude uvedu **psihologiju mira,** to jest: želju za mirom, volju za mirom i rad za ostvarenje mira.

Želim malo pobliže prikazati najbitnije faze ove želje, ove volje i ovog rada za mir:

Prva faza je individualni mir, što se postizava u prvom redu vladanjem nižim silama vlastite prirode spomoću viših sila i njihovom upotrebom za svrhe viših silâ,... nadalje vladanjem svima silama na osnovi spoznaje jedinstva ne samo vlastitog bića, nego i sviju stvorova. Osnovu ovakve individualne akcije već smo prije prikazali. Svako izvršavanje individualnih sposobnosti dovodi dotični individuum u neki odnos sa drugima. Ako taj individuum ovaj odnos shvati s njegove prave strane, to jest, kao proširenu mogućnost za izvršavanje spiritualnog idealizma i ako prama tomu radi, njegov će život dobiti neslućenu snagu, sreću i mir i on će postati središtem inspiracije za druge i pravim »stvaraocem mira« i radi toga bit će blagoslovljen.

Problem individua je problem svijeta, to jest jedno se od drugoga ne može odijeliti. U tome leži ključ za budući ispravni odnos između ljudi,... za demokraciju. Ne demokraciju odijeljenosti, koja zahtjeva pravo individua, da eksploatira druge za svoju ličnu korist, nego demokraciju jedinstva, demokraciju spiritualnog idealizma, koja potvrđuje dužnost individua da služi drugima za korist veće i više jedinice čovječanstva. Kad će ovakav duh zavladati životom, metode pojedinih vlada bit će od sasvim sporedne važnosti.

(Svršetak ovog govora donijet ćemo u narednom broju).

Svjetska ekonomska kriza i izlaz iz nje.

Napisao L. C. Soper, B. Sc. Econ. London.

Usred zbrke među sobom kontradiktornih teorija o uzrocima ekonomske krize, koja je zavladala industrijskim, kao i agrarnim zemljama svijeta, — sa značajnom iznimkom Rusije, — te isto tako kontradiktornih lijekova, kojima bi se ta kriza imala dokrajčiti, izgleda poželjnim, da se prereže taj čvor teorijâ i lijekovâ i da se pokaže, da su uzrok i lijek razmjerno jednostavni ,ako nam osnovni principi služe kao vodići, premda će za one, koji ne mogu da se riješe ukorijenjenih predrasudâ, naslijeđenih od prošlih generacija, biti psihološki vrlo teško, da upoznaju uzrok i da savjesno primjene lijek.

Uzrok današnje svjetske krize leži u urođenoj prirodi ekonomskoga sistema, koji danas dominira u svijetu. To je t. zv. »kapitalistički« sistem **privatnoga vlasništva i upravljanja sredstvima produkcije za vlastiti dobitak.** Budući, da je produkcija robe za privatni profit svrha toga sistema, to odatle slijedi, da je cilj onih, koji u svojim rukama imaju sredstva produkcije da što više povećaju svoj dobitak. To se povećanje profita postizava povećanjem produkcije robe relativno prama troškovima produkcije. Prema tomu svako sredstvo, koje umanjuje troškove proizvodnje kod industrije uz istovremeno uzdržavanje ili povećanje proizvedene količine, povisuje profit. Ta se redukcija proizvodnih troškova može postići ili direktno ,t. j. uvođenjem mašina u zamjenu za ručni rad, produljenjem radnoga vremena, znanstvenom organizacijom rada i direktnim sniženjem plaća, — ili indirektno: t. j. smanjenjem troškova za socialno osiguranje radnika, za vojsku, za učitelje, za policiju i za potporu nezaposlenih. Sva ta sredstva možemo nazvati jednim imenom: **»racionalizacija«.**

Zamjena ručnoga rada mašinama, kao i uvođenje znanstvene organizacije rada nesumnjivo snizuje radne troškove produkcije, jer kad ne bi bilo tako, nitko to ne bi činio. Isto tako i ostale metode snizuju radne troškove produkcije.

Budući, da radna klasa, koja živi od zaslužbe svojih ruku, čini većinu stanovništva, to ona pretstavlja i većinu potrošača. Ako se totalna svota zaslužbe tih potrošača poradi takove »racionalizacije« stalno umanjuje, to se time istovremeno snizuje i kupovna snaga njihova. Ovaj se proces još pojačava činjenicom, da se dobici industrije upotrebljuju za stvaranje novih sredstava produkcije sa ciljem daljega povećanja profita. Ovaj nesklad između ova dva procesa, t. j. stalno povećavanje produkcionih sredstava s jedne strane i istovremeno umanjivanje kupovne snage potrošača s druge strane, vodi do takozvanih »privrednih ciklusa«, koji karakterizuju povijest industrijske revolucije. Ti »privredni ciklusi« su prirodna posljedica djelovanja kapitalističkoga sistema, a sa razvitkom tehničkih procesa dolazi još i to, da je kod svake daljnje krize depresija dublja i teža.

Izaći iz takve depresije, znači: riješiti se na bilo koji način suviška produkcije i to u prvom redu tako, da se taj suvišak uništi, — što je obična metoda, — ili da se besplatno razdijeli,... nadalje tako, da dužnici obustave plaćanja svojih dugova, a producenti propadaju i time ispadaju iz redova proizvodilaca.

I to sve ide tako dugo, dok sredstva proizvodnje i kupovna snaga potrošača ne dođu u neke vrsti snošljiviji odnos. I tako se ovakove krize ređaju jedna za drugom sa sve većom brzinom i sve dubljim depresijama, dok se konačno cijeli takav sistem ne sruši i ne razbije.

U heterogenoj kolekciji financijskih teorija, koje su osnovane na vjerovanju, da se u financijskom sistemu ima tražiti uzrok nesklada između proizvodnje i potrošnje, — sve te teorije zamjenjuju uzrok sa posljedicom, bez obzira na to, dali zagovaraju da nivo cijena ostane stalan ili da se on postepeno diže ili da se postepeno snizuje.

Opadanje cijena nije uzrok, nego posljedica ekonomske depresije, isto tako, kao što je i podizanje cijena posljedica, a ne uzrok ekonomske konjunkture. Nepojmljivo je doduše, da sniženje cijene nekoj robi može uzrokovati smanjenje prodaje te robe, ali činjenica jest, da opadanje cijena ide paralelno sa padanjem trgovine. To pokazuje, da je nivo cijenâ posljedica i da nije uzrok ekonomske depresije.

Činjenica je, da sve teorije o stabilizaciji cijena, o kontroli kredita i t. d. ne uviđaju pravu bit osnovnog problema, t. j. sve veći nesklad i sve jače razilaženje izme-

du produkcionih sredstava i kupovne snage potrošača. A baš taj nesklad i to razilaženje jesu bitnom osobinom kapitalističkoga sistema.

Međutim, ni zagovornici visokih plaća ne dolaze bliže osnovnom problemu. Visoke plaće u industriji bilo koje vrsti plaćaju se samo onda, kad ima izgleda za povišenje dobiti. Visoke plaće donose to, jer povećavaju produkciju relativno prama radnim troškovima. Plaće su visoke zato, da potaknu radnike, da rade sa većom intenzivnošću i koncentracijom, što opet omogućuje povećanje produkcije. Plaće su visoke, da radnicima pruže sredstva i snagu, da mogu svladati veći napor i da se, ako je to potrebno, privuku novi radnici. Međutim visoke se plaće u jednom koncernu ili jednoj industriji mogu plaćati samo duž izvjesno vrijeme, naime tako dugo, dok konkurencija ne upotrebi tu istu metodu. U ostalom svota isplaćenih plaćâ u industriji ne može u cjelosti biti velika, jer je, koliko smo vidjeli, glavna svrha industrije povećanje privatnoga profita, a to se može postići samo sniženjem, nikako povišenjem plaća.

Toliko o pravom uzroku današnje svjetske privredne depresije,... pri čemu svi argumenti o ratnim dugovima, carinama, naoružanju, plaćama i nestašici zlata imaju tek sekundarno značenje. Pravi uzrok svim tim nevoljama leži u tom, što cijeli ekonomski sistem stoji u službi privatnoga profita. **Prama tomu pravi uzrok nije ekonomski, nego etički,... t. j. egoizam čovječje prirode.** I zato jedini lijek, koji ovdje može pomoći, jest: **iskorjeniti taj egoizam** i to ponajprije iz pojedinca, a onda iz narodâ. To je pak prava kirurška operacija, koja će za mnoge biti i teška žrtva, **ali ona se mora izvršiti!** Kada ona bude izvršena kod većine pojedinaca u svakoj zemlji, onda će biti moguća dva puta za njezino potpuno provedenje.

Nekim će narodima možda uspjeti, da gotovo u isto vrijeme provedu to veliko odricanje. Oni će dakle u buduće svoje trgovačke odnose moći urediti na osnovi zamjene robe i recipročnom potrebom zamjeniti privatni dobitak. Ili će opet biti potrebno za svaki narod, kad provede to odricanje, da pođe putem, kojim ide Rusija i da iznova izgradi svoj ekonomski sistem, bez obzira na ostale narode, koji se još nisu uzdignuli iz ekonomskoga barbarstva kapitalizma.

Za ekonomski neovisne zemlje, kao i za one, koje mogu u kratko vrijeme postati neovisne, ta će zadaća biti razmjerno laka, ali za Englesku, koja je duž generacijâ ovisila o drugim zemljama, s obzirom na sredstva za podmirivanje životnih potreba, ovakva promjena u zemlju ekonomski neovisnu, moći će se jedva provesti, da prije ne nastupi period oskudice i sniženja životnog standarda.

Dužnost je članova Teozofskoga Društva, da u prvom redu sâmi za sebe budu na čistu u pogledu problema, koji su ovdje ukratko ocrtani i da onda pođu u svijet, te sarađuju u onim organizacijama, koje na bilo koji način djeluju smjerom, da se postignu označeni ciljevi.

Izvan svake je sumnje, da se sadašnji ekonomski sistem, koji ima samo jedan cilj: privatnu korist, mora zamijeniti sistemom, koji će raditi **za korist općenitosti.** Radi se samo o načinu, kako će se to provesti. Dali će se, kapitalistički sistem srozati i raspasti poradi vlastitih unutarnjih nedostataka ili će on biti inteligentno zamijenjen drugim? Ali svatko mora biti na čistu, da ta promjena mora biti **radikalna.**

Tko misli, da ima nešta sakrosanktna u kompliciranoj mašineriji kapitalističkoga sistema,... nešta ,u što se ne smije dirati, taj obmanjuje samoga sebe. Ali ta se promjena mora najprije provesti u pojedincu. »Intelektualno shvaćanje, ali lična averzija« jest pogreška, za koju bi malo tko od nas mogao tvrditi, da je nema.

Teozofi, ako nitko drugi, žele li da spase civilizaciju, morali bi biti podobni, da u sebi provedu tu promjenu, da doprinesu tu žrtvu svoje individualnosti i da praktičnim primjerom pokažu, da ta promjena ne znači smanjenje, nego naprotiv uvećanje života. Glavno nastojanje članova Teozofskoga Društva imalo bi se koncentrisati na to, da se **u svijetu** ostvari **Univerzalno Bratstvo,** bez razlike na klase,.... što u ostalom spada u prvu tačku društvenih ciljeva. Nije dovoljno, ako se stvore samo izolovane grupe od samih članova; ciljevi se našega Društva moraju ostvariti u čitavom svijetu!

TEOZOFIJA I HELENA PETROVNA BLAVATSKY

(Govor br. Veljka Tomića na Glavnoj Skupštini Jugoslavenskog Teozofskog Društva 4. decembra 1932.)

Slaveći ove godine stogodišnjicu rođenja osnivača i organizatora Teozofskoga društva pukovnika Henry Steel Olcotta, ne možemo mimoići veliku pojavu njegove vjerne saradnice intelektualne začetnice teozofskoga pokreta, H. P. Blavatske, čija je stogodišnjica rođenja proslavljena prošle godine. Ona je dala prvi i neodoljivo snažni impuls onomu velikomu talasu Teozofije, koji danas zalijeva sav civilizovani svijet.

Čini mi se, da od same Blavatske potiče sentencija, da je najbolja definicija nekoga čovjeka njegov životopis. No kad se radi o životu i radu H. P. Blavatske, ni najpodrobniji njezin životopis ne će moći posvema objasniti njezinoga rada i života, barem ne u svjetlu onoga racionalizma i pozitivizma, koji je karakteristika našega doba. Profanom čovjeku, koji vjeruje samo u materijalni svijet i život, bit će gdješto u njezinom radu i životu zagonetno i nevjerovatno. Da nema njezinih pisanih djela, kojima je urezala tako krupne brazde u historiju ljudskoga umovanja, današnji bi ju materijalistički svijet jamačno proglasio pustolovkom i varalicom. No njezina su djela njezino neoborivo svjedočanstvo; ona obaraju sve osvade, kojima je Blavatska još za života bila obasuta. A baš radi tih njezinih djela ne zna se još, kakovo će mjesto znanost dodijeliti Blavatskoj u kulturnoj historiji.

Znanstvena historijografija zazire od takovih ličnosti, jer ona ne simpatizira s mistikom; ona voli, da ličnosti Blavatskina kova ostanu u magli priče i legende, nego li da ih historija osvijetli kao realna ljudska bića. Buddha i Zoroastar dolaze u legendu, jer su polubozi. Aleksandar Veliki, tvorac i pokretač historije Zapada, previše je čovjek: on još ulazi u historiju, iako je još za života bio proklamiran sinom Amonovim, sinom božjim. Isto tako je i Muhamed još uvijek historijsko lice, ma da nastupa kao božji izaslanik i prorok; njemu ima mjesta u historiji, jer je politik i državnik. Pitagora bio bi postao mitska i legendarna ličnost, kad nebi bilo njegovih znanstvenih i matematičkih formula. O Isusu šuti historija: On je ideal, o njemu govori samo biblijska legenda. H. P. Blavatska nalazi se već sada na raskrsnici izmedju legende i historije.

U znanstvenom svijetu postoji očita tendencija, da se ime Blavatske prešuti u historiji. U Mayerovom leksiku, bar u izdanjima iz početka ovoga stoljeća, koja sam mogao vidjeti, ima članaka i o ličnostima bez većega značenja za kulturnu historiju, pa i o nekim zabitnim generalima, ali nema članka, koji bi bio posvećen autorici »Otkrivene Izide« i »Tajne nauke«. Blavatska je nepoćudna, jer su previše teški problemi, što ih je nabacila, a previše je gvozdena logika, kojom ih iznosi. Učeni se svijet naposljetku zadovoljio time, da ju nazove Sfingom 19. stoljeća. Bolje konvenira, da Blavatska uđe kao sfinga u mitologiju, nego li kao realna ličnost u historiju, jer bi s njezinom osobom mogle steći gradjansko pravo i njezine ideje.

Za čudo je, kako ideje suvise s ličnostima. Nema kršćanstva bez Krista, nema budizma bez Buddhe, ni Tore bez Mojsija, ni islama bez Muhameda. Čovjek uopće teško i nerado usvaja ideju, ako nije personificirana u nekoj ličnosti: on vjeruje u ideju samo toliko, koliko može vjerovati čovjeku, koji je njezin nosilac; čovjek mu je garancija ideje. Zato će svakoga tko se interesira za Teozofiju, vazda interesirati i ličnost začetnice toga pokreta. Tim više, što je u ličnosti Blavatske sve neobično, sve je za obična čovjeka tajanstveno i čudesno. Ona je genijalna i vidovita, u dodiru je s natčulnim svjetovima, a duševnim svojim okom prodire u samu utrobu prirode i u njezinu dušu. Sve je u toj ličnosti mistično i misterijozno: ona je kao stvorena, da se oko nje savije legenda. S toga gledišta mislim, da već sama ličnost H. P. Blavatske znači i budućnost teozofskoga pokreta kao kvasca i preteče nove jedne religijske forme.

No ne mislim proricati. Stvar je budućih generacija, kako će se one odnositi prema neobičnoj pojavi H. P. Blavatske. Mi smo teozofi daleko od svakoga ličnog kulta, pa i od kulta Blavatske, iako njezinu uspomenu susrećemo s dubokim pijete-

tom i s neograničenim štovanjem, što ga dugujemo ovoj izvanrednoj ženi. Za nas je od glavne važnosti duh i smisao onoga, što je Blavatska donesla čovječanstvu.

U doba najvećega maha znanosti, koja ispituje pojave **spoljašnje** prirode, dolazi Blavatska i daje pobudu za istraživanje **unutarnje** prirode. I Teozofija znači oslon o prirodu, kaošto se o prirodu oslanja i znanost. No Teozofija istražuje zbivanja u duši prirode, u njezinom duhovnom carstvu. I dok se rezultati znanosti primjenjuju na **praktični** život, gdje su izazvali nečuven napredak tehnike, nastojanje je Teozofije upravljeno onamo, da tehnika ne zarobi čovjeka i duševno, nego da se u čovjeku prene i smisao za njegovu duševnu slobodu i za njegovu duhovnu vrijednost, pa da čovjek rezultate teozofskoga istraživanja primijeni na svoj **moralni** život.

To je smisao misije H. P. Blavatske. No kako je tajanstvena njezina pojava, tako je misterijozno i porijeklo njezinih epohalnih djela, koja znače novu apokalipsu, a zbog kojih bi ona pred nekoliko stoljeća bila proglašena vješticom i spaljena na lomači. Kad čitamo omašne tomove njezine »Tajne nauke« i »Otkrivene Izide«, moramo se snebivati, odakle toj ženi, ma koliko bila obrazovana, ona bogata argumentacija, ona neumoljiva dialektika i nepobitna logika, ono opsežno i do sitnica temeljito poznavanje teologije svih vjera, poznavanje filizofskih i ezoterijskih sistema, jednako poznavanje gnoze, kao i poznavanje kulturne historije i prirodnih nauka. No još je veće naše začudjenje, kad nam Blavatska čedno i prostodušno izjavljuje, da je ona samo orude, samo medij, da je ona više pisarica, nego autorica; što više, da ona gdješto od onoga, što je pisala, nije proučavala, a gdješto da nije razumjela; ona je, veli, pisala samo ono, što su joj kao u nekom transu diktirali nevidljivi Majstori okultnoga znanja.

Blavatska je dakle medij i vizionarka, kaošto bjehu vizionari Mojsije, Muhamed, Loyola i drugi pokretači ljudskoga duha. Luther ima viziju sotone i hoće da toj viziji baci u glavu tintarnicu. Sv. Pavla obrati na kršćanstvo vizija Krista. Pa i trijezni Sokrat, koji ne naginje misticizmu, govori o svom daimonionu, o nekom unutarnjem glasu, o nekom nevidljivom majstoru, koji rukovodi njegov rad i život. I kršćanski vizionari prvih stoljeća iza Kr. govore i pišu po nadahnuću i kao po nekom diktatu. No Majstori H. P. Blavatske uzvišeni su doduše, ali realni ljudi, s kojima je stajala i u ličnom kontaktu.

Time nam je Blavatska otkrila, da visoki **intelektualni** stepen današnjega čovječanstva nije i vrhunac ljudskoga razvoja na zemlji, nego taj razvoj ide i dalje od intelekta. Otkrila nam je, da na zemlji postoji Bijela Loža, udruženje ljudskih bića, koja su etički daleko savršenija od nas. To su Majstori i njihovi učenici, sadašnji i budući nadljudi. Ideja natčovjeka nije dakle utopija, nego je realnost, koju može postići svaki čovjek. I ti adepti, Majstori samo su naši stariji drugi i prijatelji ,koji su prije nas preplovili ocean materijalizma i prispjeli na drugu obalu.

Ljudsko se fizičko tijelo danas ne mijenja više i ne razvija dalje. Ljudska tjelesna konstrukcija sa svojom organizacijom disanja, probave, cirkulacije krvi itd. danas je ista kakova je bila i na početku historije. Ne mijenjaju se u ljudi ni životinjski nagoni samoodržanja i rasploda. A ne mijenja se i ne razvija se više ni ljudski intelekat. Danas se ne može više razviti nova forma govora ni novi način mišljenja, ni nova vrst logike. Od Aristotela do danas nije se logika ni malo razvila ni promijenila, samo se je pravac ljudskoga mišljenja više priklonio materijalnim, nego duhovnim potrebama. Induktivnu metodu umovanja uveo je u znanost Bacon Verulamski, no tom se istom induktivnom metodom služi već Sokrat 2000 godina prije Bacona. Fizička, animalna i intelektualna izgradnja čovjekova jedan je završeni proces, a sva dalja čovjekova evolucija može biti samo intuitivna, samo duhovna. Rasti mogu samo još naše moralne sile. Budućnost čovječanstva leži na polju morala i etike. Ta je spoznaja jamačno zavela kršćanstvo, da posve odnemari intelektualni život, znanost itd.

I mi smo svi zvani ,da dođemo na visinu Majstora, tih nadljudi, ali nam za to valja prevaliti isti onaj natčovječni put, koji vodi do natčovjeka, a koji su i Majstori morali prevaliti. I samo o nama samima ovisi, hoćemo li taj put prevaliti u bržem ili polaganijem tempu. To je nova nauka spasenja, koja svakomu čovjeku viših težnja omogućuje, da se iz širokoga kruga ljudske mase vine u tajanstveni viši svijet znalaca, posvećenih, iniciranih.

Ta nova nauka, koju nam donosi Blavatska, pokazuje nam i onaj put, kojim su išli Majstori, a kojim valja i nama udariti, ako hoćemo, da se približimo njihovom stepenu savršenstva. Taj je put: **napušta-**

nje sebičnosti. Obračunati sa svojim egoizmom i s njegovim formama: taštinom, umišljenošću itd., u tome je sav problem, to je put k savršenstvu. No da se krene na taj put, za to treba — kako vidimo u praktičnom životu — najveće hrabrosti. Rijetki se ljudi odvažuju na taj put. Ljudi traže sve moguće izgovore, da se ugnu tomu putu. I današnji racionalizam i ono pozivanje na čula i na razum, kao na prave i jedine izvore spoznaje, u stvari je samo komoditet i izlika, koju nadahnjuje egoizam i strah od duhovnoga napora.

Ipak nas taj trnoviti put savršenstva neće minuti, a svatko će imati taj put sâm prevaliti. Nikakav Majstor ni spasitelj neće nam na tom putu pomoći, ako svatko ne bude sâm svoj spasitelj. Ideja spasitelja, javljala se ona u kršćanstvu ili u poganstvu ili Teozofiji, samo je putokaz na stazi, no stazu mora si svatko utrti sam. Nitko drugi ne može mjesto nas živjeti, kašto nitko drugi ne može mjesto nas umrijeti. Svoje savršenstvo moramo postići samo vlastitim radom i zaslugom. To je kuluk, koji se ne može otkupiti. Za sva bogatstva ovoga svijeta ne možemo kupiti ni miligram plemenštine, ni milimetar savršenstva. Svatko mora istom steći pravo, da postane božanstven. I na božjem tvoračkom djelu može saradivati svatko, tko hoće da radi, no mora početi s radom, a ne bježati od posla. To je tako zapisano u neumoljivom zakonu evolucije, koji nam je tako jasno prikazala Blavatska, kao silaženje duha u materiju i povratak materije u duh, silazak božanstva u životinju i uzlazak čovjeka u boga.

Tom formom evolucije, kao silaženja i uzlaženja duha, određena je uloga, što je danas ima čovjek, kao najrazvijenije biće na zemlji: njegova je svrha uzlaženje u duhovni svijet, jer se i današnja faza u krugu njegove evolucije nalazi na uzlaznom a ne više na silaznom luku. Čovjekov je poziv, da živi više u duhovnom, nego u materijalnom svijetu, kaošto su živjeli i kako žive Majstori, s kojima nas je upoznala Blavatska.

Klica fizičkoga čovjeka, embrio ljudski, jednak je klici ostalih organizama. I prve životne faze iste su kao u životinje: u čovjeka je isti nagon samoodržanja i održanja vrsti, kao u životinje. Što više, i primarni duševni procesi: afekti, osjećaji, ljubav, mržnja, strah, srdžba itd. u početku su i u čovjeka samo u službi tijela, kako to biva i u životinje. Razlika između čovjeka i životinje nastaje mnogo kasnije ,ona nastaje u osjećanju, mišljenju i u fantaziji. Jaz dakle između čovjeka i životinje nastaje u oblasti duše, a ne u oblasti tijela. Tu, u duši ljudskoj odigrava se evolucija u uzlaznom, duhovnom pravcu.

U novorođena djeteta glava je tako teška, da je tijelo ne može nositi; cijelo je težište dječijega tijela u glavi, zapravo u mozgu; dječije se tijelo razvija za to, da može nositi mozak. Mozak je naš glavni organ i uza sve to, što je razvoj našega mišljenja jedan završeni proces, mozak je jedini ljudski organ, koji se ipak još uvijek mijenja i razvija. Taj se razvoj zbiva na površini mozga na mozgovnoj kori. Karakteristika je ljudskoga mozga, da je sav navoran i vijugav, pun je zavoja i krivulja, dok je u životinje mozgovna kora više ili manje ravna i glatka. Duševni kapacitet, duševna snaga u razmjeru je prema broju i prema nepravilnosti tih krivulja. Što je životinja viša, to više i to nepravilnijih krivulja ima njezina mozgovna kora. A ta je mozgovna kora organ svijesti, mozak je centar duše i organ duševnoga, unutarnjega života i gledanja. One brazde i zavoji, što ih duševna evolucija urezuje u našu mozgovnu koru, imaju svrhu, da pojačaju unutarnje gledanje, duševni vid. U budućnosti čovjek će odgonetati tajne prirodine više intuicijom, nego intelektom. Njegova ga duševna evolucija vodi u duhovnom pravcu, vodi ga u visinu, s koje će ne samo razumom, nego i mudrošću svojom upoznati tajnu i zagonetku svemirske duše.

Tok je te duhovne evolucije, nema sumnje, naporan i polagan: za nju nije dovoljan jedan život, ona iziskuje mnoge živote i ponovne inkarnacije, jer ta evolucija prestavlja neprestano moranlo padanje i moralno dizanje. No rezultati te evolucije opravdavaju i naplaćuju obilno sav trud, što smo ga uložili u oplemenjivanje svoje duše, jer su ti rezultati u tome, što u oblasti morala prevaljujemo velike daljine u razmjerno kratkom vremenu. Izgleda naime, da stepeni udaljenosti između nesavršenstva i sve većega savršenstva rastu u progresiji, a prema tomu raste progresivno i napredak, što smo ga postigli na putu svoga usavršavanja. Između jednoga etičkog čovjeka i jednoga nižega, životinjskog čovjeka, recimo ljudoždera, veća je razlika, veća je duševna udaljenost, nego li između toga ljudoždera i više životinje. Po svojim sklonostima, po svom mentalitetu ljudožder je bliži majmunu, nego intelektualcu ili filantropu. Između etičkoga čovjeka i Majstora

veća je opet razlika i udaljenost, nego između etična čovjeka i ljudoždera. I tako ta progresija razlike i moralne udaljenosti raste sve do najviših sfera i razina čistoga duha.

No ti stepeni na putu do savršenstva prevaljuju se mnogo brže i sa mnogo manje truda, nego li ga je iziskivao onaj put evolucije, što ga je ljudski rod morao prevaliti od životinje do čovjeka. I u praktičnom materijalnom životu vidimo, da je prvi razvoj uvijek najsporiji. Dijete se nauči hodati mnogo teže i polaganije, nego li će se čovjek, koji već hoda, naučiti da vozi bicikl. I moralni napredak znači svladavanje prostora i vremena, kaošto vidimo, da i napredak u materijalnoj kulturi pretstavlja svlađavanje prostora i vremena. Pješak prevali u jednom satu daljinu od 5 klm., kolima prevaljuje on već 12 klm. na sat, željeznicom i 100 klm., dok aeroplanom može za neko 30 sati prevaliti ocean. Ljudima je trebalo mnogo stoljeća, a možda i tisućljeća umnoga napora, dok su pismo razvili i dotjerali od slikovnoga pisma do alfabeta, kojim se mi danas služimo: za razvoj od nepismena djeteta, dakle od analfabeta, do intelektualca ne treba danas više od 2 decenija. Analogna je nekako i stvar našega moralnoga napredovanja. Sve veći moralni napredak prevaljuje sve veće daljine u sve kraćem vremenu. Za razvoj čovječanstva od životinje do čovjeka trebalo je milijune godina, dok je za razvoj od primitivna čovjeka i ljudoždera do bogočovjeka Krista, Buddhe, Platona, Franje Asiškoga trebalo samo nekoliko tisuća godina. Viši stepen savršenstva nije dakle za današnjega čovjeka onako nedostiživ, kako to izgleda na prvi pogled.

Zasluga je H. P. Blavatske, da nas je upoznala s nedoglednim mogućnostima naše evolucije. Ona je u zajednici s pukovnikom Olcottom osnovala Teozofsko društvo, da se u njemu okupe ljudi poletne duše, svi oni, što žeđaju za tim, da se što više otmu zahtjevima tijela i da se vinu u svijet ideala i ideja, u plemeniti život duha. Zato nas je upoznala i s natčulnim svijetovima. Naše fizičko tijelo nije naš jedini organizam. I duša je materija, koja se služi našim organima. Naš organizam ne služi samo fizičkim, nego i metafizičkim potrebama. Čovjek je smisao i najviši stepen svega razvoja na zemlji, no on nije samo zemaljsko biće. Krist je ono, što čovjek nije, a što bi trebao da bude. Blavatska nas upozorava, da duhovna hijerarhija, svijet bogova ili svijet anđela, kako ga zove kršćanstvo ,doista postoji, a čovjek treba da postane svjestan, da i on pripada tomu svijetu. I u anđelima i u bogovima struji isti velik život, kao i u nama; s njima smo povezani i zakonom Karme, kojemu su i oni podvrgnuti poput nas; i oni su naši svemirski suputnici na velikom drumu evolucije.

Iz djela H. P. Blavatske ne vidi se samo pravac naše evolucije prema duhovnomu, natčulnomu svijetu, nego se iz njih razabire i svrha evolucije. **Svrha je traženje istine i nalaženje Boga.** Evolucija je prelaženje iz materijalnoga svijeta u sve duhovnije svijetove.... iz sve veće iluzije u sve manju iluziju. I na višim svijetovima i razinama vlada još uvijek iluzija, ali duhovno gledanje postaje sve jasnije i sve nas više približava pravoj zbilji i čistomu duhu. Najgrublja materijalnost je najveća iluzija, ona je nalik na najdublji san. I kad sebi umišljamo, da poznajemo prirodu i prirodne zakone, i to je iluzija, jer i osim mehanike ima prirodnih zakona, kojih ne poznajemo. Naša je spoznaja u ovom fizičkom svijetu i životu samo fenomenalna, relativna ljudska: mi spoznajemo stvari samo kao pojave, a ne spoznajemo ih u njihovoj biti i suštini. Materija i fenomenalnost, ovaj svijet pojavâ i formâ, samo je koprena božja;... za tom se koprenom krije božanstvo. I fizički je čovjek samo krinka božja, pod kojom se krije isti onaj Bog, čija je manifestacija cijeli svemir; taj se isti Bog krije u nama i tu Ga valja tražiti. **Teozofija je traženje Boga u sebi, ona je unutarnja spoznaja Boga, ona je osviještenje boga u čovjeku,** dok na nižim stepenima spoznaje traži čovjek Boga izvan svijeta i čovjeka, traži Ga izvan sebe, kaošto i nejako dijete, koje još nema razvijene svijesti, govori o sebi u trećoj osobi. U dubljini duše, u potsvijesti svojoj, čovjek je jedno s Bogom, no nije sebi toga svjestan, jer sebe identificira sa svojom tjelesnom pojavom. Valja nam se dakle truditi, da steknemo praktičnu spoznaju, praktičnu svijest svoga božanstva. Teozofija je religija toga osviještenja. Znanstveni nas materijalizam konstantno uvjerava, da smo životinje; Teozofija nas nuka, da postanemo svjesni činjenice, da smo dusi. Čovjek nije samo predmetom prirodnih nauka, nije samo predmetom kemije i zoologije, nego je on i predmetom religije i historije i filozofije i etike. Ako je čovjek najviša životinja, on je i najniži od bogova. Čovjek je most između životinje i boga; u svakom čovjeku leže sve mogućnosti ne-

mani, ali i sve mogućnosti anđela; potencijalno svaki je čovjek Krist.

Teozofija upoznava nas i s metodom, kojom ćemo doći do toga osvještenja. Ta se metoda zove ljubav, a ostvaruje se oplemenjivanjem našega osjećanja. Ne um, nego srce vodi čovjeka k istini; razum je samo pomagalo više spoznaje. Ideju boga stvorilo je osjećanje: razum traži boga, osjećaj ga nalazi. Ona topla suza sućuti, koju smo prolili zbog bijede našega bližnjega, ona je bog u čovjeku, kaošto je bog u čovjeku i ona majčinska ljubav, od koje je veća samo božja ljubav. U ljubavi leži tajna božje moći i svemoći. Ljubav je ona božja magija, koja drži u ravnovjesju kemijske atome i nebeska tijela; zakon gravitacije, kao i zakon kemijskoga spajanja, samo su forme zakona ljubavi. Božja je ljubav jedna, ona nema plurala, ona obuhvata i rudaču i planet; ni molekil, ni mikrob nije tako neznatan, da nebi ulazio u račun u njezinoj ekonomiji: njezino je čedo cijeli svemir.

Ta svemirska ljubav, koja vodi računa o biljci i životinji, kao i o čovjeku, ne dolazi do sada u religiji do izražaja; religija se ograničuje samo na čovjeka. Teozofija ide dalje. U životinji struji isti božji život, kao i u čovjeku i u Suncu Iz toga jedinstva života izvodi Teozofija i solidarnost života, solidarnost čovjeka sa svim živim bićima i njegovo jedinstvo sa svim tim bićima.

Ova tajna jedinstva, koja se krije u ljubavi, ova uzajamnost čovjeka i svijeta, ova simpatija čovječanstva i boga, to je unutarnji i bitni smisao svih onih dubokih i mudrih zasada, što ih je k nama presadila Blavatska iz Indije. Indijski arijski duh teži za tim, da prekorači granice empiričke spoznaje, pa da Istinu shvati intuicijom i unutarnjim proživljavanjem.

Naše je moderno doba krcato znanjem, ali je siromašno mudrošću. Evropa nije proizvela ni jedne religije, sve su religije došle iz orijenta. U zapadnom svijetu nije se rodila nijedna tako duboka ideja o čovjeku, kaošto je onaj stari egipatski nazor, da su ljudi kažnjeni bozi. Oni su bozi, koji su bili pobijeđeni u borbi bogova, pak su za kaznu bili zatvoreni u ljudska tjelesa. Iz toga nazora, koji odaje duboki filozofski instinkt starih Egipćana, crpla je grčka mitologija i njezina borba Titana, iz njega je potekao, kao i biblijski mit o palim anđelima. Taj nazor hoće da iz jedne iskonske i svemirske perspektive rješava zagonetku čovjeka, koji je u duši svojoj božansko i sotonsko, pakleno i nebesko biće. A taj nazor bio je jednako udomaćen na obali Gangesa, kao i na obali Nila.

Mi i danas mislimo u religiji židovski, u pravu rimski, a u filozofiji grčki. Zapad živi od ideja Židova, Grka i Rimljana, a ti su narodi crpli svoju mudrost iz Egipta i Indije. Danas nema više egipatske civilizacije. Hoćemo li dotjeravati svoj unutarnji život, pobudu za to može nam dati samo još Indija: ona je nepresušiv rezervoar drevne mudrosti i ezoterijskih istina. Iz toga je rezervoara zagrabila krčag mudrosti i H. P. Blavatska.

Svi ljudski napori oko napretka čovječanstva idu za materijalnim boljkom ljudi, a ljudima ipak nije dobro. Danas je tehnički napredak golem, tehnika je oslobodila milijune ljudskih ruku, no te su ruke prazne i sapete, nemaju posla, nemaju hrane. Današnja kriza nezaposlenosti kriza je stroja, koji istiskuje čovjeka, no ona je i simptom opće krize materijalizma.

Duševni se napredak čovječanstva ukazuje, kao valovito gibanje, kao dizanje i spuštanje vala. Iza periode materijalizma slijedi uvijek, kao reakcija, perioda spiritualizma. Možemo dakle očekivati novi val oduhovljenja. Jedamput je takav val zahvatio Evropu iz Egipta preko Pitagore, drugi put je došao preko biblije pod imenom kršćanstva. Novi arijski val dolazi izravno iz Indije: glasnik mu je Blavatska.

Taj novi val iz orijenta donosi zapadnom svijetu nešto više mudrosti i filozofije, a to znači i više religije i više etike. Varaju se oni, što misle, da je svjetski rat oborio sve duševne vrednote, a napose, da je suvišnom učinio religiju. Može se mijenjati, može se i dokinuti religijska forma, ali sama religioznost ne može se iščupati iz ljudske duše ni silom, ni dialektikom; ona je čovjeku potrebna, kao što mu je potrebna priroda. Religijski je nagon ona unutarnja pogonska sila, koja čovjeka pokreće u njegovoj evoluciji prema božanstvu. Istine ima kud i kamo više, nego li je razum može shvatiti, kaošto i valova svjetlosti ima više, nego ih oko može uhvatiti. Kaošto oko ne može vidjeti mikroba bez pomoći mikroskopa, tako je i religija pomagala čovjeku, da bar donekle uoči onaj veliki suvišak istine, koji je inače razumu nepristupan. Dok sâm razum često sprečava duševno gledanje, religija proširuje horizont našega umovanja.

Teozofsko društvo nije osnovano, da ukida vjeru, nego da dade novi zamah religiji, kao i filozofiji. Mi bismo počinjali

izdaju na čovječanstvu, kad bismo rušili ikoju vjeru, dogod je ne možemo zamijeniti potpunom istinom. Mi nosimo ljubav, a ljubav ne ruši i ne razgraduje, nego održava i stvara. **Ljubav rađa u čovjeku osjećaj blaženstva, a u isto doba donosi blagoslov onima, koje ljubimo.** To je misterij ljubavi, to je njezina magija. Taj je misterij bio proklamiran već na Golgoti, a objavljen je i danas na raspelu, ali ga ljudi nisu razumjeli. Blavatska ga je ponovno objavila svijetu. Ona nam je ponovno približila onoga dobroga Krista, kojega su nam dogme udaljile i učinile nekim strogim i nepristupačnim kozmičkim bićem, dok je on uistinu naš i mi ga nosimo u srcima svojim.

Teozofija znači dakle korekturu postojećih vjera, no ona ujedno donosi novu motivaciju kršćanskoj etici. Ona hoće, da upotpuni postojeće vjere i da ukloni nedostatke, kaošto su intolerancija, dogmatizam, farizejština itd., jer ti nedostatci ne izviru iz vjere i ne spadaju u vjeru, a potkapaju vjeru. Teozofsko je društvo osnovano, da svijetu tumači smisao ljubavi, što ju nauča vjera, da tumači ljubav, kao izvršavanje prirodnih zakona.

Djelo Blavatske znači uskrsenje gnoze i obnovu stare ezoterike. Blavatska nam je opet dozvala u pamet mudrost misterija i ranoga kršćanstva. Prikazala nam je duhovnu konstituciju svijeta i čovjeka. Prikazala nam je čovjekovo pravo mjesto u svemiru i svrhu njegovoga usavršavanja, da postane drug bogova i njihov saradnik u izvođenju božjega plana.

I protivnici priznavaju Blavatskoj logičnost njezine argumentacije, ali vele, da je to samo prividna logika. To se napose tiče nauke o reinkarnaciji i nauke o karmi. No nitko od njih nije još umio pokazati, u čemu je ta prividnost logike i kako bi imala izgledati neprividna i prava logika. Bez obzira na to, da je reinkarnacija bila stožerna nauka svih ezoterijskih sistema, pak i ranoga kršćanstva, a tragovi joj se nalaze i u bibliji Novoga Zavjeta reinkarnacija slijedi iz zakona evolucije, koja se ne može sustaviti, nego se mora nastaviti ondje, gdje je momentano zastala. A nauka o karmi nije drugo nego zakon uzroka i posljedice, zakon svemirske logike, a to je ujedno najbitniji zakon i ljudske logike, jer je naš razum tako konstruiran, da ne podnosi ničesa, što nije uzrok ili posljedica.

No za nas teozofe nije to najvažnije. Mi nismo dogmatici. Teozofsko društvo ne sili svoje članove, da nešto vjeruju ili ne vjeruju; što više, mi ćemo se uvijek rado uvjeriti i o protivnomu, ako nam se iznesu valjani razlozi. Za nas je glavno pitanje, hoćemo li i jesmo li toliko jaki, da se odvažimo na onaj put odricanja i samozataje, čiji su nam putokaz dali Blavatska i Olcott. Ako se odvažimo na taj put, onda će nas dugotrajno iskustvo poučiti, koliko je istine na onome, što je objavila Blavatska, a to će nas iskustvo, ma kakovi bili njegovi rezultati, obogatiti u našoj spoznaji i samo će nam koristiti. Ako svojim radom i životom opravdamo objavu Blavatske i napore Olcottove, onda smo se najljepše odužili njihovoj svijetloj uspomeni. Slava njima!

Ono najviše

Napisao Geoffrey Hodson

(IV. poglavje iz djela: Bratstvo Anđela i ljudi)

Ljudi se lako zadovoljavaju onim, što nije najviše i nisu dovoljno pripravni, da u svim stvarima teže sve više i više. I u običnom razgovoru među prijateljima treba uvijek provoditi ideal, da misli, riječi i djela budu »najviši«. Stoga, što to tako nije, otupljuje srce i duša, osjećaj za veliko popušta, nisko se uvlači i tišti dušu i priječi je u njezinom napredovanju na putu. To ne bi trebalo, niti smjelo da bude. I male stvari su velike onima, koji teže za najvišim. Učini iz svega maloga nešto veliko. Šetnja, putovanje, razgovor oko ognjišta, prilike kućanstva, sve vaše zemaljske obaveze — neka budu velike,... najveće, što ste podobni,... najviše, što možete da postignete.

Svima Vama treba da vrijedi kao moto »Ono Najviše«. Stoga neka prihvate taj moto svi, koji se vrstaju u naše redove. I mi ćemo ga prihvatiti i svaki put, kad koji čovjek izgovori ovu nutarnju obavezu, treba da je Anđeo ponovi, da je odnese kao buktinju velikom središtu snage, koje

je odredjeno za naš rad. Svako, ko hoće, nato da se obaveže, treba da se povuče u osamu, u vlastitu sobu, u samotnu pećinu, sjenatu šumu ili, ako mu to sve ne treba, u nutrinju svoga srca. Neka tamo prije svega čvrstom odlukom meditira i kuša da prodre u dubinu i značenje toga velikoga ideala· tada, kada mu je zavirio u oči, neka čvrsto odluči, da će uvijek težiti za njim u svom sadašnjem, kao i u svojim budućim životima i da nikada ne će smetnuti s uma, da je velikome sve veliko.

Tako ćemo možda moći odstraniti onu veliku štetu, štetu poradi ravnodušnosti, u koju ste tako duboko ugrezli, da vas iz vaše pospanosti mogu prodrmati samo ratovi, potresi, požari i poplave, bijeda gladi i nenadana smrt. Vaše više »Ja«, vaše andjeosko »Ja« — uvijek nastoji da vas probudi i u vašim snima, da vam pošalje viziju. Katkada se probudite i protegnete, da onda opet zaspite. Vaše sne moraju da uznemiruju sile, koje su izvan vas. Ratovi dolaze, da vas probude, a vi molite Boga da vas sačuva od daljnjih ratova! Kuga i glad haraju zajedno radi nemarnog života, što ga provodite, a vi se samo onda probudite, kad vidite da vašem miru prijeti opasnost i postajete za kratki čas svojim višim »Ja«. A i od ovoga molite vi svojega Gospodina, da vas oslobodi! A Onaj, koji bi vas mogao osloboditi od vas samih, taj je uvijek u vama, to je vaše najnutarnjije »Ja«. Budući pak da se vi po samom Sebi, što je u vama nećete da oslobodite, mora da vas vaše »Ja« probudi nečim, što je izvan vas. Znajte, da vi u ratovima, pokorama i prevratima vidite samo sami sebe, a ne izraz svojega duševnog stanja. Kao baklje oni rasvjetljuju prostore, u kojima leže vaša tjelesa, da vas probude iz sna i otjeraju tamne sjene samodopadnosti i zadovoljenja samoga sebe. Ovaj vaš drugi »Ja« dolaziće opet i opet, dok vi to zauvijek ne odagnate. Nikada to zlo ne stizava one narode i ljude, koji živu prama zakonima Najvišega, koji ono najveće spoznaju i uvijek traže da ostvare, koji ne počivaju, niti spavaju, ispunjeni žudnjom, koja ih neprestano goni naprijed od jednog vrhunca k drugom, u visine duhovnoga svijeta. To je put otkupljenja, braćo moja i drugoga puta nema! A onaj, ko vam kaže, da će se ratovi obustaviti zakonom, gore radi, nego da laže, jer on zatrpava istinu tako, da ljudi osjećajući sigurnost ponovo tonu u svoje sne — i rat se u odredjenim razmacima opet povraća.

U svojem bratstvu prije svega moramo ovaj veliki ideal — »ono najviše« — držati visoko i svaki od nas mora da se obaveže, da njegovoj duši neće ništa drugo dostajati. Vi morate da propovijedate ovo evandelje: da uzrok svega dobroga ili zloga leži u vama, da dobro može postati boljim, a zlo nestati jedino u naprezanjima iznutra prama vani. **Život** ljudi mora da reformirate, a ne njihove zakone; život se može promijeniti samo onda, ako se prilagoduje onom najvišem, umjesto da se igra onim niskim.

Niko ne smije da prigovori, da ne zna ovo. Jedan je vjesnik za drugim došao i širio posvuda istinu. Vi ste naprotiv ove istine zaključali u hramove, crkve i džamije a utekli se sudovima, dok je požrtvovnost samoga sebe postala nepoznata, a na njezino se mjesto uskrisilo afirmiranje samoga sebe. Još se prezirno smijete, kad vam se kaže, da Ljubav treba da spasi svijet ili čistoća, istina, zakonitost i požrtvovanje. Vi ste svoja srca otvrdnuli, pa zato dolazi On, koji je utjelovljenje ljubavi, čistoće i istine, zakonitosti i požrtvovnosti, da vas još jednom pouči u starim istinama, da ne bi tako Njegovo mjesto, kao Učitelja Anđela i ljudi zauzeo ovaj rat, ili možda još i veći rat.

Neka bude naš moto i naše geslo znak, po kojem ćemo se prepoznavati danju i noću — »ono najviše«. — Potraži jednog prijatelja umjetnika i neka naslika sliku Anđela, koji stoji na globu i pokazuje prama nebu, uz potpis: »Ono Najviše«. Nazovi tu sliku »Anđeo, koji pokazuje rukom«, učini to značkom ili amajlijom, blagoslovi je snagom i ljubavlju i hrabrošću za izvršenje, da bi tako svi, koji je nose bili ispunjeni božanskim nezadovoljstvom, stremljenjem za najvišim i vrućom čeznjom za ciljem. Naučite, da izgradite ovaj oblik i u mentalnim svijetovima i ispunite svojim željama te ga šaljite ljudima. Sasma ga nabijte svojom voljom; dozovite jednog Anđela, da ga oduhovi svojim životom, dok mentalni svijet ne ispunite oblicima što svijetle u vrsti ovog Anđela, koji će se onda obratiti mentalnom čovječjem »Ja« i probuditi ga iz njegova sna. Poplavite mentalni svijet ovim idealom, idealom »onog najvišega«!

Preveo **Ivan Butković**.

Znanost i Okultizam

U svojoj knjizi **»Svemirski Prostor i Njegove Zagonetke«** kaže **Sir James Jeans:**

— »U svojoj najjednostavnijoj formi značio bi proces uništenja atoma istovremeno uništenje jednog elektrona i jednog protona. Mi možemo sebi taj proces predočiti, ako pomislimo, da se ova dva elektricitetom nabita elektrona, poradi svoje privlačive sile, sve većom brzinom jedan drugom približuju, dok se konačno ne sudare. Pri tom se njihovi električni naboji neutraliziraju među sobom, a njihova se kombinirana energija oslobađa u jednom jedinom bljesku — fotonu.«

(N. B. Jedan elektron i jedan proton čine zajedno masu jednog atoma vodika. Pokazalo se, da veliki dio kozmičkog zračanja ima sadržaj energije, koji odgovara atomu vodika.)

Biskup **Arundale** primjećuje tomu:

— »Postoji moderna znanstvena teorija, da se protoni i elektroni sudaruju ili bolje rečeno, da se unutar nukleja sastaju i da se prigodom toga oslobađa velika količina energije. Dobro! Pogledajte sebi to i pokušajte, da to interpretirate teozofskim izrazima. Budete li to proučili sa teozofskog gledišta, dobit ćete mali pojam o četvrtoj velikoj Inicijaciji. Poredak misli je možda za vas malo neobičan, ali, ako hoćete, možete pri tome, da malo naoštrite svoj um. Ono, što možemo nazvati propećem sa strane protona i elektrona, jest znak križa. Držim, da ne smijem kazati više od toga, ali nastojte, da to razumijete, a to će reći, nastojte, da prodrete u dušu protona i elektrona, da vidite, što se s njima događa.«

Elektronu i atomu dolje, odgovara komet i sunce gore, a o ovim potonjima piše **T. Subba Row** u svojem djelu **»Filozofija Bhagavad Gite«** ovako:

— »Kad se koji ljudski individuum u svojem duhovnomu razvitku toliko uzdigne, da postane dostojnim za sjedinjenje sa Logosom i kada se to sjedinjenje konačno dogodi, to pri tom svijetlo Logosovo jače zasjaji, a iz Logosa se izlije pojačana djelatnost za dobro čovječanstva. Taj pojačani izraz inteligentne Sile možemo porediti sa pojačanim sjajem sunca, u koje je pao kakav komet.«

Da komet i sunce imaju također i više duhovno značenje, upućuje nas **Papus**, u svojoj knjizi **»Osnovi Okultne Znanosti.«** On kaže: — »U tom času juri određena masa svemirskim prostorom;... golema za čovječje poimanje,... sitna za oko Beskrajnoga. Na planetima svijetova, kroz koje ona prolazi upravljaju se instrumenti na nju i sa opservatorija objavljuju smrtnici: Neki komet prolazi našim sistemom! Na višim planetima ovih svijetova padaju besmrtnici ničice i klanjaju se svečano božanskom svijetlu, koje prinosi žrtvu, iz koje ima da nastane povratak Jedinstvu. Oni se klanjaju i govore: Duh Gospodnji prolazi našim svijetom!«

Između atoma i sunca leži po svojoj veličini čovjek. O čovjeku u tom pogledu govori **Prof. A. S. Eddington** u svom djelu **»Zvijezde i Atomi«** ovako:

— »Po veličini gotovo tačno na polovici između atoma i zvijezde leži drugi, ne manje čudesni organizam: — čovječje tijelo. Čovjek je nešto bliže atomu, nego zvijezdi Njegovo se tijelo sastoji od 10^{27} (deset na dvadesetisedmu potenciju ili tisuću kvadrimiliona) atoma, dok bi masa od 10^{28} (deset na dvadesetiosmu potenciju) ljudskih tjelesa bila dovoljna za izgradnju jedne zvijezde.«

(N. B. U vrijeme lemurijske rase čovjek je imao mnogo veće tijelo. U ono se vrijeme vjerovatno nalazio gotovo sasvim tačno na polovici između atoma i zvijezde.)

Gore spomenutom djelu Prof. Eddingtona primjećuje **Biskup Arundale:**

— »Držim, da biste vjerovali u spirituelne centre, kad biste pročitali knjigu, koju je napisao istaknuti fizičar **Prof. Eddington,** a koja nosi naslov: **»Zvijezde i Atomi.«** To je jedna od najzanimljivijih knjiga, što je poznajem.«

Istu tu misao izrekao je pred nekoliko godina biolog **Dr Fritz Kahn** u svojem djelu: **»Život čovjeka«**, gdje kaže:

— »Kako svečan bit će onaj dan za čovječanstvo, kad će zadivljeno čovječje oko, — onako, kako dalekozorom gore na nebu gleda, gdje svijetle čitavi svijetovi svemirskih maglica sa bezbrojnim suncima, — ovdje dolje u mikro-univerzumu, kao nekog naprstaka vidjeti, ultra-igru milijarda molekula! Vidjeti i spoznati, da je svijet **jedno,...** jedno u najvećem, kao i u najmanjem,... jedno u svemirskoj maglici, u molekulu i u čovjeku, koji stoji u sredini svega toga.«

Svante Arrhenius piše: — »U poetičkom zanosu ne okljeva niti **Fournier d'**

Albe sa priznanjem, da i organizam svemirske maglice ima svoj život. Ne može se poreći, da faktično postoji izvjesna analogija sa bićem, koje živi. Velika svemirska maglica nastala je iz ujedinjenja dvaju individua, dvaju maglica, koje su se srele na svom putu kroz svemirski prostor. I onda je došlo novorođenče i pružilo svoje ruke u hladne valove etera i raslo i hranilo se manjim stvorovima, koje su mu donosili valovi. I tako dolazi na vrhuncu svojega razvitka, da se onda počima raspadati u svoje molekule, u sunčane sisteme.«

Živi stvorovi ovdje dolje, sagrađeni iz molekula,... živi stvorovi ondje gore, sagrađeni iz sunaca. Po svojoj veličini odnosi se atom prama suncu, kao sunce prama čitavom svemiru, koji obuhvaća mirijade sistema svemirskih maglica. Između atoma i sunca postoje živa bića — ljudi;... između sunca i svemira postoje sistemi svemirskih maglica.

Na kraju jednog astronomskog članka, koji je napisao **Edward Bennett**, a koji nosi naslov **»Život Zvijezda«**, dodao je g. Jinarajadasa:

— »Sve ove astronomske spekulacije jesu interesantne, ali sa gledišta okultne znanosti, koja svako nebesko tijelo smatra utjelovljenjem jedne svijesti, one su samo »prazne riječi«. Ili drugim riječima, astronomi kod svojih računa ne zamjećuju Logosa; budući, da u nekom sistemu zvijezde ili maglice, iz kojih je on sastavljen, pretstavljaju tijelo Logosa, to ćemo se do potpunog shvaćanja svega onoga, što se događa na njemu, moći dovinuti samo, ako poznamo stepen njegova života. Dajte dakle, da upoznamo sve činjenice rođenja, razvitka i smrti zvijezdâ sa fizičke strane; .... ali sve to znanje tek je ono početno a, b, c..., koje je potrebno, da možemo razumjeti ono, o čemu se radi. Tako dugo, dok ne spoznamo, da materija nije ništa drugo, nego raznim koprenama prikrivena svijest, naš će pogled biti zamućen i mi ćemo istinu gledati samo u zrcalu.

Kriza Demokracije

Napisao Biskup G. S. Arundale

Uzbuna u Demokraciji, — koja je jedna od karakterističnih pojava današnjega kritičnog doba, — vodi polagano do spoznaje različitih važnih činjenica:

U prvom redu pokazuje nam ta uzbuna, da se tako dugo, dok postoje različite klase, nijednoj od tih individualnih klasa, a još manje onom partijskom stroju, koji takvu klasu reprezentira, ne može sa sigurnošću povjeriti boljitak naroda, kao cjeline.

Nadalje nam ta uzbuna pokazuje, da je za podobnost vladanja neophodno potrebno, da postoji razumijevanje za bit građanstva, t. j. za ono, što znači biti građanin jedne države i da je ta sposobnost to veća, što je veće i potpunije to razumijevanje.

Kriza u Demokraciji nastala je kao posljedica činjenice, da njezine današnje forme vode narode u propast i to ponajviše poradi toga, što je poštovanje i cijenjenje biti građanstva počelo da slabi i opada.

Uzbuna, koja je poradi toga nastala, pokazuje da je potrebno, da se takovo cijenjenje i poštovanje stabilizira na što višem nivou, jer kakovo je individualno građanstvo, onakovo je i nacionalno.

Ta uzbuna vodi nadalje do spoznaje, da je nadasve važna veza između vodstva, individualnosti i saradnje. Narod treba da ima vodstvo;... narod treba da ima individualnost;... ali prije svega narod treba da ima saradnju. Nama je sve to potrebno i mi se ne možemo nijednoga odreći. Zato ova kriza Demokracije vodi do nacionalne reorganizacije na svima područjima nacionalnoga života i do sve veće težnje za vodičima, za muževima i ženama širokog pogleda, koji će uzgojiti javno mišljenje, te će zahtjevati ovakovu reorganizaciju.

Ako se pak odlučimo, da autokratsku vlast povjerimo mudrima, moramo se pitati, tko su ti **mudri?** Na to moramo odgovoriti, da mudrima možemo smatrati one, koji su prvo: pošteni, drugo: neustrašivi, treće: širokoga pogleda, četvrto: sposobni i peto: patrioti. Ljudi, koji stoje iznad partija, klasa, sekta i sviju interesa, što cijepaju i razjedinjuju narod, to su oni, koje možemo smatrati mudrima. Ne polažem naročitu važnost na pamet. Ne

mislim, da je bezuvjetno potrebno, da voda bude »pametan«. On mora oko sebe skupiti pametne ljude i mora biti podoban, da se spusti do njihove »pameti«, kada je to potrebno, ali mora da se izdigne iznad onoga, što se obično razumjeva pod »pametnošću«.

Demokracija boluje zbog samih sposobnosti i to zato, jer je sposobnost uvijek povezana sa ohološću i umišljenošću. Sposoban je čovjek ohol radi svoje sposobnosti, dok mudar čovjek nije ohol radi svoje mudrosti. Demokracija boluje nadalje od sebičnosti i bezsavjesnosti, kao i zato, jer su narodi postali lopte, kojima se igraju interesi klasa i sekta.

Iz svega toga slijedi, da je **Autokracija Mudraca najveća sigurnost za slobodu individua.** Srce prave i muževne Demokracije jest Autokracija, jer Autokracija mudroga čovjeka pruža najveće jamstvo i sigurnost za slobodu i boljitak individua. Ali pod time razumjevamo Autokraciju **zaista mudrog** čovjeka, jer samo takva znači spasenje individua. Nama su u novoj Demokraciji u prvom redu potrebni vodići, koji će posjedovati poštenje, mudrost, široki pogled, sposobnost i gorljivi patriotizam, — jer takvim se ljudima može mirno povjeriti vodstvo, — a onda su nam potrebni i ljudi, koji će s takvim vodićima saradivati.

DRUŠTVENE VIJESTI

Prvim oktobra 1932. započela je deseta društvena godina.

U vremenu od 2. do 5. decembra 1932. održan je Treći Kongres i Deveta Redovna Glavna Skupština J. T. D. Kako je neposredno ispred kongresnih dana pao 1. decembra, to je J. T. D. primetnulo svojim kongresnim priredbama i slavu Dana Ujedinjenja.

Sâm Kongres vršio se u znaku stote obljetnice Osnivačâ T. D. Helene Petrovne Blavatske i Henry Steel Olcott-a. Sa Kongresa poslani su pozdravni brzojavi Nj. Vel. Kralju, g. Ministru Predsjedniku, te Predsjedniku T. D. Dr. Annie Besant u Adyar.

Skupština je jednoglasno primila sve izvještaje i dala razrješnicu Upravnom Odboru, izrazivši mu svoje povjerenje time, da mu je aklamacijom povjerila daljnje vodenje poslova za naredno razdoblje.

Dne 17. januara 1933. proslavljena je deveta obljetnica osnutka J. T. D. Nakon što je nekoliko govornika govorilo o značenju dana, donešen je u dvoranu gramofon, te su prisutni imali rijedak užitak, da sa gramofonske ploče čuju govor velikoga umnika Biskupa C. W. Leadbeater-a. On je govorio »Onima koji tuguju«, te je njegov glas i način, kojim je govorio, učinio na sve prisutne neobično dubok dojam.

Dne 11. novembra 1932. proslavljen je u društvenim prostorijama »Dan Velike Šutnje«. Tom prigodom govorio je g. Dr. Ivan Brlić, član »Društva za promicanje ciljeva Lige Naroda« o »Uskrsu Vjere i Ideje«, pruživši sliku današnjeg stanja u svijetu sa svijetlim pogledom u ostvarenje ideala vjere i ideje jakošću i saradnjom svega čovječanstva.

Teozofsko društvo

Pretsjednik: Dr Annie Besant. **Potpredsjednik:** A. P. Warrington.
Tajnik: Ernest Wood, prof. **Blagajnik:** A. Schwarz.
Pretsjednikov mjesečnik: The Theosophist.

»Teozofija« izlazi 6 puta na godinu — Godišnja pretplata iznosi Dinara 42.— Vlasnik i izdavač: Jugoslavensko Teozofsko Društvo, Zagreb, Mesnička 7, III. kat. — Odgovorni urednik: Dipl. Ing. Božidar Prikril, Zagreb, Vinkovićeva ulica 9. — Tisak Zagrebačke Privredne Štamparije, Margaretska ulica 1. — Za tiskaru odgovara: Juraj Boranić, Mesnička ulica 49.